

Strona czasopisma: <http://analit.agh.edu.pl/>

Opioidy jako wyzwanie społeczne

Opioids as a social challenge

Michał Rębacz, Natalia Trzop

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, Wydział Inżynierii Materiałowej i Ceramiki, al. Mickiewicza 30, 30-059 Kraków

ABSTRAKT: Z roku na rok w Stanach Zjednoczonych obserwuje się wzrost popularności substancji psychoaktywnych. Skala problemu stała się na tyle znacząca, że zjawisko to nazywane jest epidemią opioidową. Od jej pojawienia się do roku 2021 śmierć na skutek przedawkowania poniosło 560 tysięcy osób. Tylko w roku 2021 było to 107 tysięcy zgonów. Coraz większą powszechnością cieszą się opioidy pochodzenia syntetycznego. Znaczna ich część jest przemykana do USA zza granicy. Niskie koszty syntezy oraz siła działania sprawiają, że substancje, pierwotnie stworzone w celach leczniczych, znalazły w społeczeństwie inne zastosowanie. W publikacji zdefiniowano przyczyny wzrostu popularności tych substancji oraz scharakteryzowano najpopularniejsze z nich. Omówiono także możliwości leczenia uzależnienia osób dotkniętych tym problemem.

ABSTRACT: Year after year, the United States has seen an increase in the popularity of psychoactive substances. The scale of the problem has become so significant that the phenomenon is called the opioid epidemic. From its emergence until 2021, 560,000 people have died from overdoses. In 2021 alone, there were 107 000 deaths. Opioids of synthetic origin are becoming increasingly common. A significant portion of them are smuggled into the US from overseas. The low cost of synthesis and potency mean that substances, originally created for medicinal purposes, have found other uses in society. The publication defines the reasons for the rise in popularity of these substances and characterizes the most popular ones. It also discusses addiction treatment options for those affected.

Słowa kluczowe: opioidy, uzależnienie, oksykodon, Stany Zjednoczone, epidemia

1. Wstęp

Obecnie, ze względu na swój potencjał uzależniający i skutki uboczne opioidy stanowią jedno z największych wyzwań społecznych na całym świecie. W ciągu ostatnich kilku dekad wzrost liczby przypadków nadużywania tych substancji, zarówno produkowanych w koncernach farmaceutycznych, jak i produkowanych nielegalnie, przyczynił się do narastającego kryzysu zdrowotnego i społecznego. Wzrost liczby zgonów związanych z przedawkowaniem opioidów, rozprzestrzenianie się epidemii HIV i wirusowego zapalenia wątroby typu C (HCV) wśród osób uzależnionych od narkotyków, oraz rozpad społeczności dotkniętych problemem uzależnienia, to tylko niektóre z wielu wyzwań, przed którymi stoi społeczeństwo w kontekście używania opioidów [1].

2. Definicja opioidów oraz ich przykłady

Opioidy stanowią klasę substancji chemicznych, które wykazują działanie przeciwbólowe poprzez oddziaływanie na receptory opioidowe w mózgu i rdzeniu kręgowym. Do najbardziej popularnych przykładów możemy zaliczyć m.in. morfinę, oksykodon, kodeinę, heroinę oraz fentanyl. Warto zaznaczyć, iż część wyżej wymienionych substancji jest obecnie stosowana przez lekarzy jako środki przeciwbólowe lub w celach łagodzenia kaszlu czy też problemów jelitowych. Natomiast istotny jest również fakt, iż będąc produkowane w sposób nielegalny lub używane w sposób niekontrolowany znacząco zwiększa się ryzyko uzależnienia oraz, co się z tym wiąże, poważnych skutków zdrowotnych i społecznych [1].

3. Historia firmy Purdue Pharma i leku OxyContin.

Purdue Pharma to amerykańska firma farmaceutyczna założona w 1892 roku. Przez większość swojej historii firma skupiała się na produkcji i sprzedaży różnych leków, jednak to dopiero w latach 90. XX wieku stała się znana głównie dzięki lekowi o nazwie OxyContin [2].

OxyContin to preparat oparty na oksykodonie, który został wprowadzony na rynek przez Purdue Pharma w 1996 roku. Lek ten był przeznaczony głównie do leczenia umiarkowanego do ciężkiego bólu przewlekłego. Co było wówczas innowacyjne, to jego długotrwałe działanie, które miało zapewnić pacjentom dłuższe ulgę w bólu, dzięki kontrolowanej uwalnianiu substancji czynnej przez długi czas [3].

OxyContin stał się bardzo popularny i powszechnie przepisywany w Stanach Zjednoczonych, szczególnie w przypadku bólu przewlekłego, takiego jak ból nowotworowy. Jednakże, w kolejnych latach pojawiły się kontrowersje związane z jego nadużywaniem i uzależniającymi właściwościami. Lek ten, ze względu na swoją silną siłę działania, stał się często wykorzystywany jako substancja psychoaktywna przez osoby uzależnione od opioidów[3][4].

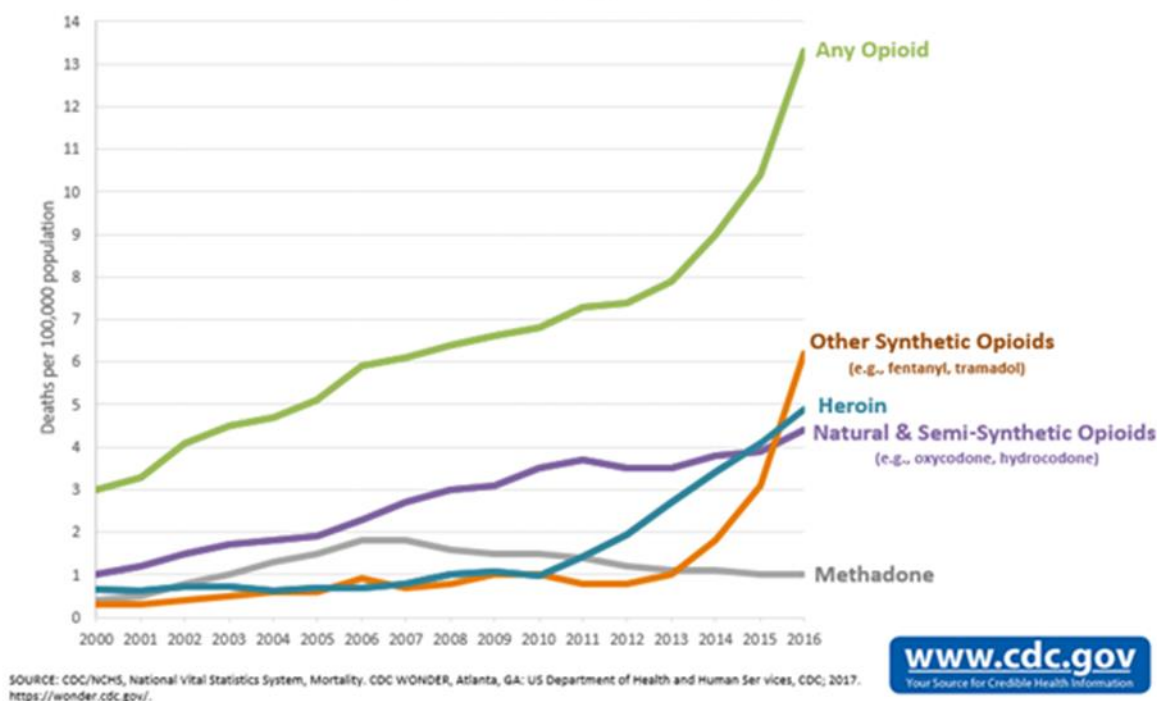
Purdue Pharma był oskarżany o agresywną i nieetyczną kampanię marketingową, która miała zachęcać lekarzy do przepisywania OxyContinu, pomimo ryzyka uzależnienia i nadużywania. W rezultacie, firma stała się obiektem wielu kontrowersji i procesów sądowych, w których oskarżano ją o przyczynienie się do epidemii opioidowej w Stanach Zjednoczonych. W roku 2019 firma złożyła wniosek o upadłość, a w 2020 ogłosiła bankructwo i zawarła porozumienie sądowe w sprawie wielomiliardowego ugody, w wyniku którego miała zrezygnować z produkcji OxyContinu i wprowadzić na rynek terapię uzależnień oraz rekompensaty dla ofiar epidemii opioidowej [2].

4. Opioidy jako wyzwanie społeczne

4.1. Badania dotyczące uzależnień od opioidów w Stanach Zjednoczonych w latach 2000 – 2016

Według danych amerykańskiego Centrum Kontroli i Prewencji Chorób (CDC) (**Rysunek 1**), liczba zgonów z powodu przedawkowania narkotyków wzrosła o ponad 20% między rokiem 2015 a 2016. Z około 64 000 zgonów z powodu przedawkowania narkotyków w USA w 2016 roku, ponad 42 000 można przypisać opioidom, z czego 40% przypadków dotyczyło opioidów na receptę. Dodatkowo, po roku 2015, wyraźnie epidemia opioidowa przeniosła się na tańsze i bardziej niebezpieczne alternatywny nielegalnego pochodzenia, np. fentanyl [5].

Overdose Deaths Involving Opioids, by Type of Opioid, United States, 2000-2016

Rysunek 1. Śmierci spowodowane przedawkowaniem opioidów w Stanach Zjedoczonych w latach 2000-2016 [5].

4.2. Skutki zdrowotne i społeczne dla osób uzależnionych

Uzależnienie od opioidów może mieć szereg bardzo poważnych skutków zarówno dla fizycznego, psychicznego oraz społecznego zdrowia jednostki. Oto niektóre z głównych konsekwencji [6]:

Fizyczne skutki zdrowotne:

- Problemy z oddechem co może prowadzić do niedotlenienia mózgu oraz innych narządów;
- Zwiększona tolerancja na ból, co wymaga coraz większych dawek leku, aby osiągnąć ten sam efekt przeciwbólowy;
- Problemy trawienne, np. zaparcia, nudności, wymioty;
- Uszkodzenia wątroby, nerek oraz innych narządów wewnętrznych.

Psychiczne skutki zdrowotne:

- Zaburzenia nastroju, w tym depresję i lęk, zarówno podczas zażywania substancji, jak i w okresie abstynencji;
- Podatność na myśli samobójcze i próby samobójcze;

Spoleczne skutki zdrowotne:

- Konflikty w rodzinie, separacja, rozwody oraz problemy z opieką nad dziećmi.
- Zachowania związane z uzależnieniem, np. kradzieże, handel narkotykami, prowadzenie samochodów pod wpływem
- Izolacja społeczna
- Osoby uzależnione mogą być bardziej podatne na utratę mieszkania i bezdomność z powodu problemów finansowych, utraty pracy, zerwanych relacji rodzinnych itp.

4.3. Metody leczenia uzależnienia od opioidów

Jedną z popularniejszych metod leczenia uzależnienia od opioidów jest farmakoterapia. Polega na łagodzeniu objawów abstynencyjnych pacjenta oraz skutków zdrowotnych, za pomocą substancji o podobnym działaniu, ale wydłużonym czasie uwalniania. Do takich substancji można zaliczyć: metadon, buprenorfinę oraz naltrekson.

Kolejną metodą jest terapia behawioralna, która ma na celu zmianę myślenia, i nawyków związanych z uzależnieniem od opioidów. Pomaga pacjentom walczyć z uzależnieniem, identyfikować i modyfikować negatywne wzorce zachowań oraz rozwijać zdrowsze strategie radzenia sobie z trudnościami.

Jedną z mniej oczywistych metod jest wsparcie społeczne, np. rodziny, przyjaciół, znajomych, które jest niezwykle ważne w całym procesie leczenia. Dodatkowo udział w grupach wsparcia, może zapewnić pomoc emocjonalną, inspirację i motywację do trwałej abstynencji [6].

5. Podsumowanie

Opioidy jako wyzwanie społeczne stanowią poważny problem zdrowotny, który dotyka społeczeństwa na całym świecie. Zwiększająca się liczba przypadków uzależnienia, nadużywania i przedawkowania opioidów prowadzi do tragicznych konsekwencji dla jednostek, ich rodzin i społeczności jako całości. Artykuł ten analizuje główne aspekty problemu opioidów jako wyzwania społecznego, podkreślając potrzebę zrozumienia jego przyczyn, skutków oraz sposobów zaradczych.

Literatura:

- [1] <https://www.hopkinsmedicine.org/health/treatment-tests-and-therapies/opioids> (dostęp:06.04.2024)
- [2] <https://www.rynekzdrowia.pl/Farmacja/OxyContin-bolesna-historia-leku-przeciwbolowego,248057,6.html> (dostęp: 06.04.2024)
- [3] <https://www.statnews.com/2019/12/03/oxycontin-history-told-through-purdue-pharma-documents/> (dostęp: 06.04.2024)
- [4] <https://www.pbs.org/newshour/health/purdue-pharma-promoted-oxycontin-for-years-now-it-is-combating-the-opioid-crisis> (dostęp: 06.04.2024)
- [5] <https://www.raps.org/News-and-Articles/News-Articles/2018/2/Gottlieb-FDA-Looking-Beyond-Opioids-in-Overdose-E> (dostęp: 06.04.2024)
- [6] <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/91662,uzaleznienie-opioidowe> (dostęp: 06.04.2024)